POUČENÍ
DÁRCE KRVE

**DOPORUČENÍ VÝBORU
SPOLEČNOSTI PRO TRANSFUZNÍ LÉKAŘSTVÍ
ČESKÉ LÉKAŘSKÉ SPOLEČNOSTI
J. E. PURKYNĚ**

ČTĚTE, PROSÍM, POZORNĚ NÁSLEDUJÍCÍ TEXT.

NEZAPOMEŇTE, ŽE MÁTE PRÁVO KLÁST OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE ODBĚRU
A PRÁVO KDYKOLIV OD ODBĚRU USTOUPIT.

V PŘÍPADĚ POCHYBNOSTÍ SE PORAĎTE S LÉKAŘEM TRANSFUZNÍHO ODDĚLENÍ
NEBO PŘISTUPTE K SAMOVYLOUČENÍ.

MATERIÁL POUŽÍVANÝ K VLASTNÍMU ODBĚRU KRVE A KREVNÍCH SLOŽEK I K LABORATORNÍMU VYŠETŘENÍ,
JE VŽDY JEDNORÁZOVÝ.

**ŽÁDNÉ RIZIKO PŘENOSU
JAKÉKOLI KRVÍ PŘENOSNÉ INFEKCE
NA DÁRCE NEHROZÍ!**

VELMI SI VÁŽÍME VAŠÍ NEZIŠTNÉ POMOCI A UPŘÍMNĚ VÁM ZA NÍ DĚKUJEME JMÉNEM NEJEN SVÝM, ALE
PŘEDEVŠÍM JMÉNEM VŠECH PACIENTŮ NAŠÍ NEMOCNICE I PACIENTŮ MNOHA DALŠÍCH ZDRAVOTNICKÝCH
ZAŘÍZENÍ REGIONU, KTERÝM JSTE POMOHLI VRÁTIT ZDRAVÍ NEBO DOKONCE ZACHRÁNIT ŽIVOT.

S ÚCTOU PRACOVNÍCI FAKULTNÍHO TRANSFUZNÍHO ODDĚLENÍ

1. OHROŽENÍ KREVNÍ TRANSFUZE

Léčba krví a krevními složkami přináší příjemci transfuze riziko přenosu infekční choroby od dárce krve. Krví přenosných infekcí je celá řada, z praktického hlediska jsou však nejvýznamnější infekční žloutenka typu B, infekční žloutenka typu C a AIDS.

1.1. VÝBĚR DÁRCE

Příklady rizika výskytu nemoci přenosné krví (dárce se vyřazuje trvale nebo dočasně po ukončení dané aktivity nebo zákroku).

Riziko	Vyřazení na 4 měsíce
Rizika vázaná na sexuální aktivity – vyřazuje se každá osoba, která:	měla v posledních 4 měsících chráněný nebo nechráněný análním pohlavní styk s novým sexuálním partnerem
	měla v posledních 4 měsících více než jednoho sexuálního partnera a měla chráněný nebo nechráněný análním pohlavní styk alespoň s jednou z nich
	poskytla chráněný nebo nechráněný pohlavní styk za peníze, drogy nebo jinou protihodnotu
	měla chráněný nebo nechráněný pohlavní styk s osobou, která byla kdykoli v minulosti pozitivně testována na přítomnost HIV
	měla chráněný nebo nechráněný pohlavní styk s osobou, která poskytla chráněný nebo nechráněný pohlavní styk za peníze, drogy nebo jinou protihodnotu
	měla chráněný nebo nechráněný pohlavní styk s osobou, která užívá injekčně podávané drogy nebo jiné injekčně podávané léčivé přípravky nepředepsané lékařem

Riziko	Vyřazení na 4 měsíce
úzký kontakt s nemocným s infekční žloutenkou (společná domácnost, sexuální kontakt)	
tetování, propichování uší, body piercing, akupunktura apod.	
potřísnění sliznice nebo poranění kůže infekčním materiálem	
endoskopické vyšetření (např. kloubů – artroskopie, žaludku – gastroskopie, střev – kolonoskopie, močových cest - cystoskopie, dýchacích cest – bronchoskopie)	
operace	
transfuze v ČR, v zahraničí po roce 1996	
transplantace s použitím tkáně nebo buněk lidského původu	
pobyt v nápravném zařízení (vězení)	
Riziko	**Vyřazení na 12 měsíců**
toxikomanie a alkoholismus – po vyléčení	
podstoupení léčby pro pohlavní nemoc	
Riziko	**Vyřazení na 2 roky**
osoba, která užila jakýkoli léčivý přípravek v injekční formě k prevenci přenosu infekce HIV, tj. k antivirové preexpoziční profylaxi (PrEP) nebo postexpoziční profylaxi (PEP)	
Riziko	**Trvalé vyřazení**
v případě rodinného rizika Creutzfeld -Jakobovy nemoci a rizika jejich variant (vCJD=BSE, TSE)	
pobyt ve Velké Británii (nad 6 měsíců) v letech 1980 – 1996	
léčba přípravky lidského původu, např. pro růstové a vývojové poruchy (lidský růstový hormon)	
transplantace s použitím štěpu zvířecího původu, transplantace s použitím tkáně nebo buněk lidského původu v případě tvrdé pleny mozkové, ušního bubínku nebo rohovkového štěpu	
užívání injekčních drog, steroidů nebo hormonů nepředepsaných lékařem (i v minulosti)	
užití jakéhokoliv perorálního (podávaného ústy) léčivého přípravku k prevenci přenosu infekce HIV, tj. k antivirové preexpoziční profylaxi (PrEP) nebo postexpoziční profylaxi (PEP)	

Další informace o možných rizicích jsou součástí dotazníku pro dárce krve a rozhovoru s lékařem transfuzního oddělení.

1.2. SAMOVYLOUČENÍ

Pokud si uvědomíte, že by Vaše krev mohla ohrozit příjemce transfuze, prosíme, od odběru odstupte nebo o této skutečnosti informujte pracovníky transfuzního oddělení či odběrového střediska.

1.3. DALŠÍ RIZIKA

Příjemce transfuze může být ohrožen i některými léky, které dárce užívá nebo užíval. Dlouhodobě jsou z dárcovství vyřazeni lidé, kteří užívají některé léky (tablety, injekce) na léčbu akné, lupénky, vypadávání vlasů, zbytnění prostaty apod. Může se jednat o isotretinoin (např. Accutane, Roaccutane), etretinat (např. Tegison, Tigason), acitretin (např. Neotigason), finasterid (např. Finex, Penester, Propecia, Proscar, Mostrafin), dutasterid (např. Avodart). Délka vyřazení dárce závisí na léku a na způsobu podávání.
Riziko přenosu infekce zvyšuje pobyt v některých zemích. Za rizikový se považuje dlouhodobý pobyt v tropických zemích, v zemích s výskytem malárie, Chagasovy choroby nebo horečky Q, pobyt v zemích se zvýšeným výskytem infekčních nemocí (např. infekční žloutenky) aj.

NEPLACENÉ DÁRCOVSTVÍ

riziko přenosu infekční nemoci na příjemce je nižší, pokud není dárce motivován přímým finančním prospěchem

PROTO DÁVÁME PŘEDNOST NEPLACENÉMU DÁRCOVSTVÍ

RIZIKA PRO PŘÍJEMCE SNIŽUJE

PRAVIDELNÉ DÁRCOVSTVÍ

riziko přenosu infekční nemoci na příjemce je nižší, pokud je dárce vyšetřen opakovaně

PROTO SE OBRACÍME NA DÁRCE, ABY DAROVALI KREV PRAVIDELNĚ

1.4. VYŠETŘENÍ ODEBRANÉ KRVE

Kromě vyplnění předodběrového dotazníku dárce krve, vyšetření krevního obrazu před vlastním odběrem a pohovoru s lékařem (zdravotnickým pracovníkem), provádíme u každého odběru další vyšetření přítomnosti známek klinicky významných sledovaných infekcí:

HBV (žloutenka B) **HIV (původce AIDS)**
HCV (žloutenka C) **syfilis (lues, příjice)**

I přes uvedený způsob vyšetření nejsme schopni zaručit příjemci krve naprostou bezpečnost (např. proto, že test může být založen na průkazu protilátek, jejichž tvorba v organismu po kontaktu s infekcí může trvat i několik týdnů až měsíců).

Pro zvýšení bezpečnosti transfuze pro příjemce a snížení rizika rozvoje nežádoucích reakcí, jsou tedy informace, která nám sdělujete naprosto zásádní.

Údaje o zdravotním stavu dárce uchováváme v jeho dokumentaci, s citlivými údaji zacházíme dle pravidel GDPR.

Odebraná krev nebo její složky budou použity pouze v případě, pokud splní požadovaná kvalitativní a bezpečnostní kritéria.

1.5. ZMĚNA ZDRAVOTNÍHO STAVU PO ODBĚRU

Pokud v období krátce po odběru došlo u vás k rozvoji infekční choroby, která by mohla ohrozit příjemce transfuze, prosíme, informujte zařízení transfuzní služby.

2. RIZIKO PRO DÁRCE KRVE

2.1. ODBĚR KRVE ČI KREVNÍCH SLOŽEK NE ZCELA ZDRAVÉMU DÁRCI

Odběr krve či krevních složek může poškodit ne zcela zdravého dárce, proto provádíme základní vyšetření, která slouží ke všeobecnému posouzení zdravotního stavu dárce.

Všechny abnormálních nálezy jsou dárci oznámeny. Za dočasné nebo trvalé vyřazení z dárcovství odpovídá lékař transfuzního zařízení. O důvodech dočasného nebo trvalého vyřazení z dárcovství je dárce informován.

2.2. NEŽÁDOUCÍ REAKCE NA ODBĚR

Jako nežádoucí reakce na odběr (komplikace) se může objevit:

- modřina (špatný vpich, krvácení do podkoží po vpichu), riziko této komplikace lze snížit řádným stlačením místa vpichu po odběru
- celková reakce např. mdloby, které jsou způsobeny ne dost rychlým přizpůsobením krevního oběhu změnám při odběru nebo nepřiměřenou psychickou reakcí; ke mdlobě dochází nejčastěji u dárců hladovějících nebo unavených (např. po noční službě nebo intenzivním sportování)
- u přístrojových odběrů (kde je krev mimotělně mísena s protisrážlivým roztokem) může dojít vlivem kolísání hladiny vápníku k reakci charakteru trnutí jazyka, mravenčení konečků prstů/rtů (jako prevenci podáváme během odběrů roztok kalcia)

3. PRÁVA DÁRCE KRVE

Dárce má právo:

- kdykoliv změnit své rozhodnutí o darování krve a odstoupit od odběru
- klást dotazy ohledně dárcovství krve a okolností odběru
- na informace o významu dobrovolného a neplaceného dárcovství
- na podrobné vysvětlení metody a typu odběru krve a/nebo jejích složek včetně možných rizik spojených s odběrem
- na podrobné vysvětlení důvodů, které brání darování krve či krevní složky pro možné ohrožení zdravotního stavu dárce nebo možné ohrožení zdraví příjemce transfuzního přípravku z nich vyrobeného
- vědět o způsobech předodběrového vyšetření (laboratorního a klinického) a o povinných vyšetřeních, kterým je podrobena darovaná krev
- vědět, jaké jsou možnosti dalšího zpracování a využití krve a krevních složek
- na informace o svém zdravotním stavu a výsledku povinných laboratorních vyšetření
- na soukromí při pohovoru s lékařem a během klinického vyšetření
- na ochranu před zneužitím jakýchkoliv informací týkajících se darování jeho krve a jeho zdravotního stavu
- na informaci o uchovávání osobních dat a dalších údajů o zdravotním stavu a o jejich ochraně před zneužitím dle platných zákonů

Zařízení transfuzní služby má konečnou odpovědnost za jakost a bezpečnost odebírané krve a krevních složek.

Má proto právo definitivně rozhodnout o přijetí či vyřazení dárce.

Právo příjemců transfuze na ochranu jejich zdraví převažuje nad jakýmikoli jinými skutečnostmi, včetně přání jednotlivců darovat krev.

Darování krve se nepovažuje za „lidské právo“.